

УДК 342.1

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-6-69-74

Ігор СЕРДЮК[©]

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ЗАСАДИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Обґрунтовано необхідність внесення змін до Розділу I «Загальні засади» Конституції України, що обумовлені новою реальністю, в якій існуватиме наша держава після закінчення війни з російською федерацією та скасування правового режиму воєнного стану. Зокрема, здійснений аналіз конституційно-правових норм, що торкаються предмета дослідження, засвідчив необхідність внесення змін до ст. 1, ч. 2 ст. 2, ст. 8, ч. 3 ст. 10, ст. 13 та ч. 7 ст. 17 Основного закону Української держави.

Ключові слова: Конституція України (Основний закон Української держави), суверенітет держави, унітарна децентралізована держава, верховенство права, правопевність (юридична визначеність) правових актів публічної влади, державна мова, соціальна спрямованість економіки, соціальна справедливість, розташування військових баз Організації Північноатлантичного договору (НАТО).

Постановка проблеми. Збройна агресія російської федерації проти України актуалізувала проблему національної безпеки України, а також засвідчила винятково важливу роль Конституції України у забезпеченні суверенітету та територіальної цілісності нашої держави [8]. Перебіг війни з агресором засвідчив, що ефективно протистояти йому може лише та держава, котра набула якості правової державності і яка у своїй праведній боротьбі спирається на надійну соціально-економічну основу у вигляді розвиненого громадянського суспільства, а також міжнародну підтримку держав-союзниць, для яких демократія, верховенство права і права людини – не порожні декларації, а справжні цивілізаційні цінності. Реалізація Євроатлантичних устремлінь і прагнень українського народу, формування відмінного від існуючого станом натепер конституційного правопорядку неможливі без внесення змін до Розділу I «Загальні засади» Конституції України.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. У фокусі уваги представників вітчизняної правничої науки постійно знаходяться питання поняття законодавчого процесу, його видової диференціації та засади здійснення, стадійність, конституційно-правова регламентація й ін.

Вагомий внесок у дослідження окресленої проблематики належить таким вітчизняним науковцям, як О. Копиленко, А. Колодій, В. Купрій, М. Орзіх, Н. Пархоменко, В. Погорілко, А. Селіванов, В. Сербогін, О. Совгіря, Ю. Тодика, В. Федоренко, О. Фрицький, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, Н. Шукліна, О. Ющик та ін.

Водночас військово-політична ситуація, що склалася в нашій країні, а також необхідність реформування економічної, політичної та правової систем суспільства вимагають пошуку й обґрунтування нових засад, на яких має формуватися конституційний правопорядок Української держави на сучасному етапі її розвитку.

Мета статті – обґрунтувати необхідність внесення змін до Розділу I «Загальні засади» Конституції України, що обумовлені новою реальністю, в якій існуватиме наша держава після закінчення війни з російською федерацією та скасування правового режиму воєнного стану.

Досягнення задекларованої мети зумовило необхідність використання пізнавальних можливостей таких елементів інструментальної складової методології правничої науки [7]:

© І. Сердюк, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3655-721X>

iserdiuk@ukr.net

1) діалектичного підходу, згідно з яким необхідність внесення змін до Розділу I «Загальні засади» Конституції України обумовлена новою реальністю, в якій існуватиме наша держава після закінчення війни з російською федерацією та скасування правового режиму воєнного стану. Відповідне уточнення, на нашу думку, є вельми важливим, адже ч. 2 ст. 157 Основного закону Української держави містить пряму заборону щодо внесення змін до Конституції в умовах воєнного або надзвичайного стану [1]. Тож будь-яка дискусія на цю тему матиме сенс лише в контексті усунення реальної небезпеки державній незалежності України та її територіальній цілісності. Ба більше, навіть за умови суттєвого покращення безпекової ситуації в Україні найближчим часом, потенційна військова загроза з боку держави-агресора у середньостроковій перспективі нікуди не зникне;

2) герменевтичного методологічного підходу та спеціально-юридичного методу пізнання, що дозволять розкрити зміст приписів Конституції України, потреба залучення яких для наукового аналізу обумовлена предметом дослідження, його завданнями та творчим задумом автора;

3) методу правового моделювання, за допомогою якого було розроблено конкретні пропозиції щодо внесення змін до тих норм Розділу I Конституції України «Загальні засади», що потребують щонайпершої уваги.

У методологічному плані важливо зробити наголос і на контексті цього дослідження, що не обмежується лише вищезгаданим аспектом – національною безпекою, але торкається також економічної, політичної та правової систем суспільства, котрі у післявоєнний період мають отримати новий імпульс для свого поступального прогресивного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 1 нормативно-правового акта найвищої юридичної сили Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою [1]. У вищенаведеному судженні суб'єкта законотворчості заслуговують на увагу два аспекти:

1) техніко-юридична досконалість самого припису ненормативного характеру;

2) декларативність визнання України соціальною державою, що не лише підриває довіру громадян до Конституції як найважливішої юридичної гарантії законності і правопорядку, але й негативно впливає на ставлення громадян до самої держави, котра фактично усувається від виконання взятих на себе зобов'язань.

Аналіз змісту ст. 1 Конституції України з погляду теорії суверенітету свідчить про методологічну некоректність уміщеного в ній судження через допущену суб'єктом законотворчості очевидну тавтологію. Підтвердженням цьому слугує інтерпретація терміно-поняття «суверенітет держави», що зводиться до чотирьох рис державної влади: її верховенства і повноти в межах території держави (так званий внутрішній бік суверенітету), а також незалежності і рівноправності в міжнародних відносинах (зовнішній бік суверенітету). Таким чином, відображена в судженні законодавця теза про приналежність Україні риси суверенітету з необхідністю означає, що наша держава є незалежною.

Декларативність визнання України соціальною державою підтверджується наявною протягом останніх десятиліть тенденцією до поступового зниження в нашій державі рівня матеріальної підтримки соціально вразливих верств населення. Подібна ситуація детермінована навіть не стільки небажанням влади підвищити рівень соціальних стандартів населення, скільки об'єктивними чинниками. Основними, на нашу думку, є різке скорочення переліку об'єктів державної форми власності і, як наслідок, доходів державного бюджету від їх використання; кланово-олігархічна модель економіки в нашій країні, що заважає розвитку підприємництва і не має нічого спільного з економікою розвинених держав, у яких на засадах справедливості, рівноправності і конкуренції сформовані по-справжньому ринкові відносини. Не сприяє покращенню ситуації у цій сфері давня і сумно відома в усьому світі проблема української влади – корупція, що у період війни становить особливу загрозу для національної безпеки України. І, звісно ж, сама війна з російською федерацією, негативні, а подекуди і згубні наслідки якої позначаються не лише на економіці, але й інших сферах суспільного життя.

Згідно з ч. 2 ст. 2 Конституції Україна є унітарною державою [1]. Це означає, що крім самої держави жодна її адміністративно-територіальна одиниця не має суверенітету. Але тлумачення аналізованої нами конституційно-правової норми у її

системному зв'язку з іншими конституційно-правовими приписами, закріпленими, зокрема, у ст. 7 (в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування.), ст. 132 (територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади...), а також Розділі X «Автономна Республіка Крим» [1]. свідчить про те, що Україна є унітарною децентралізованою державою. Вважаємо, що відповідне положення має бути закріплене в ч. 2 ст. 2 Конституції України, що у майбутньому забезпечить незворотність проведеної в Україні реформи децентралізації влади.

Стаття 8 Конституції України визначає такі три логічно взаємопов'язані між собою конституційно-правові засади:

- 1) визнання і дії в Україні принципу верховенства права (ч. 1);
- 2) найвищої юридичної сили Конституції України (ч. 2);
- 3) прямої дії норм Конституції України (ч. 3) [1].

У вищезгаданій статті також уміщені: а) імперативна вимога щодо законів та інших нормативно-правових актів, що приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; та б) припис, що гарантує звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України [1].

Принагідно відзначити, що вченими в контексті проблем правової держави, верховенства права та міри справедливості рішень органів публічної влади традиційно досліджується принцип правопевності (юридичної визначеності). Правопевність обґрунтовано вважається однією з основних гарантій правової держави, принципом, що позначає надійність, непорушність закону і ухвалених на його основі актів (передусім судових рішень, що набрали чинності) [4, с. 10]. У сучасній правничій науці закони й ухвалені на його основі інші акти, включно з судовими рішеннями, що набрали юридичної сили, охоплюються обсягом поняття «правовий акт публічної влади» [6].

Зважаючи на видову диференціацію цієї загальнотеоретичної категорії за такою підставою, як залежність волевиявлень право-дієздатних суб'єктів як юридичних засобів, задіяних у механізмі правового регулювання, від стадій правового регулювання, з необхідністю виокремлюються три групи вимог:

1) вимоги до нормативних актів. Останні мають бути зрозумілими, несуперечливими і максимально повно охоплювати своїм впливом суспільні відносини, що складають предмет правового регулювання; такі акти мають обов'язково оприлюднюватися, не повинні мати зворотної дії (крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують юридичну відповідальність особи, або коли міститься пряма вказівка про зворотню дію закону), мають бути стабільними і послідовними;

2) вимоги до актів застосування норм права. Вони мають відображати результати послідовного і неупередженого застосування закону; остаточні судові рішення не повинні переглядатися, окрім чітко встановлених законом випадків, обумовлених винятковими обставинами; такі акти бути обов'язковими та виконуваними [3, с. 73–74, 371];

3) вимоги до актів тлумачення норм права. Саме їх призначення в механізмі правового регулювання суспільних відносин полягає у тому, щоб підвищити ступінь юридичної визначеності інших різновидів правового акта. Ті з них, що відображають результати офіційного нормативного тлумачення, мають бути оприлюднені, а ті, що мають відношення до конкретних юридичних справ, повинні бути доведені до відома зацікавлених у результатах розгляду конкретної юридичної справи осіб [5, с. 45].

З огляду на вищевикладене й у розвиток основоположної ідеї про визнання і дію в Україні принципу верховенства права (ч. 1 ст. 8), пропонується доповнити зазначену статтю Основного закону Української держави ч. 4, закріпивши в ній припис ненормативного характеру, що містить імперативну вимогу до правових актів публічної влади, що мають бути правопевними (юридично визначеними).

Відповідно до ч. 3 ст. 10 Конституції в Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України [1].

Мова має важливе значення в житті кожної людини. І це аксіома. В. Колісник справедливо й обґрунтовано наголошує, що мова відіграє важливу роль у процесі функціонування суспільства, у житті кожної людини, оскільки суттєво впливає на формування її особистості, здобуття нею освіти, є для неї засобом повсякденного спілкування, набуття знань, залучення до надбань культури, сприяє встановленню

особою власної самоідентифікації та збереженню її самобутності, а також, як правило, є одним із головних чинників формування сучасної нації тощо [2, с. 76].

Характеризуючи реальну мовну ситуацію, що склалася в Україні станом на 2011 р., учений констатує: «значного поширення в Україні набуло явище українсько-російського білінгвізму, та оскільки, за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року, російську мову визнали рідною 29,6 % населення України, у нормі, що коментується, виокремлено російську мову. У Законі України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» російська мова віднесена до переліку тих мов, на які поширюється застосування спеціальних пільгових заходів» [2, с. 84]. І такі заходи, до речі, стали важливою складовою державної мовної політики, що проходила в Україні протягом кількох десятиліть і яку можна назвати досить ліберальною. Ба більше, відверто проросійські політики в Україні перманентно, і особливо в період проведення загальнодержавних і місцевих виборів, спекулювали на темі порушення прав російськомовних громадян України. Такі фейки масово тиражувалися як у самій російській федерації, так і підконтрольних їй засобах масової інформації, що знаходилися на території нашої держави.

Ці факти, а також подальші події, пов'язані з анексією території Автономної Республіки Крим, окупацією частини територій Донецької та Луганської областей України у 2014 р., так само як і повномасштабне вторгнення збройних сил держави-агресора на суверенну територію нашої держави 24 лютого 2023 р., є свідченням того, що російська мова стала не лише системоутворюючим елементом так званого «руського миру», ідею якого на пострадянський простір намагається імпортувати держава-агресор з метою встановлення свого контролю над Україною й іншими суверенними державами, що утворилися на пострадянському просторі, але й знаряддям проведення так званої «гібридної війни» проти нашої держави.

Сьогодні російська мова у свідомості більшості наших співвітчизників асоціюється з державою-агресором, а також російським суспільством, котре підтримує кровожерливий путінський режим. Саме тому багато наших співвітчизників, які російську мову вважають рідною, добровільно відмовляються від спілкування нею і переходять на державну мову. І це чудово. Саме у такий спосіб формується політична нація. Але це зовсім не означає, що українська держава має відмовитися від виконання взятих на себе зобов'язань, у тому числі й міжнародних, щодо гарантування вільного розвитку, використання і захисту мов національних меншин. При цьому виділення російської мови з-поміж інших мов національних меншин та надання їй якихось додаткових переваг є неприпустимим; явище українсько-російського білінгвізму має залишитись у минулому.

Значної мірою декларативними в умовах функціонування в Україні кланово-олігархічної моделі економіки та корупції залишаються закріплені в частинах 2 і 4 ст. 13 Конституції України приписи, згідно з якими:

1. Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону;
2. Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом [1].

Підтвердженням наведеного судження слугують: а) численні корупційні скандали, пов'язані з видачею державних ліцензій на видобуток корисних копалин, інших природних ресурсів, що знаходяться в межах території України, природних ресурсів її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони й які є об'єктами права власності українського народу; б) неправові за своїм змістом закони й підзаконні нормативно-правові акти, ухвалені суб'єктами нормотворчості в інтересах окремих промислових груп; в) утрата значною частиною громадян України можливості користуватися природними об'єктами права власності Українського народу через ухвалені неправомірні рішення органів державної влади й органів місцевого самоврядування, а також зловживання цим правом тими нашими співвітчизниками, які свідомо нехтують інтересами інших осіб.

Вважаємо, що завдання забезпечення соціальної спрямованості економіки має вирішуватися державою на основі реалізації принципу соціальної справедливості у питанні гарантованості рівних можливостей усіх громадян України на отримання одноразового щорічного пасивного доходу від видобутку та використання природних

ресурсів, що є об'єктами права власності українського народу (так званої природної ренти); відповідний припис має знайти своє закріплення у ст. 13 Основного закону нашої держави.

Згідно з ч. 7 ст. 17 Конституції на території України не допускається розташування іноземних військових баз [1]. Наявність цього припису в тексті Основного закону нашої держави не випадкова і станом на 1996 р. мала необхідне підґрунтя. Зі здобуттям незалежності Україна не лише першою у світі повністю відмовилася від ядерної зброї та її носіїв в обмін на гарантії безпеки, але й обрала для себе позаблоковий, тобто нейтральний статус. Не вступаючи в полеміку з приводу доцільності ядерного роззброєння, лише зауважимо, що гарантії безпеки для України за Будапештським меморандумом виявилися, м'яко кажучи, фікцією, технічним обманом, адже держави-підписанти меморандуму фактично відмовилися від виконання взятих на себе міжнародно-правових зобов'язань, посилаючись на неправильність перекладу положень тексту цього документа. Так само обманом, але вже реальним, виявилися Харківські угоди 2010 року, що створили сприятливі умови, а по суті, так необхідний російській федерації плацдарм у вигляді військової бази в українському Севастополі для анексії у 2014 р. території Автономної Республіки Крим, а у 2022 р. – захоплення територій Донецької, Запорізької та Херсонської областей України. Ба більше, цей обман дуже дорого коштує нашому суспільству, котре щоденно втрачає справжніх героїв, які віддають найцінніше – свої життя за прорахунки недалекоглядних політиків.

Як зазначалося вище, у середньостроковій перспективі російська федерація навряд чи відмовиться від проведення своєї агресивної політики стосовно України й інших пострадянських держав. У зв'язку з цим відмова від нейтрального статусу для нашої держави, а отже, й розташування на її території військових баз по-справжньому дружніх для нас держав-учасниць Організації Північноатлантичного договору (НАТО), є питанням не просто військово-політичної доцільності, а виживання сьогодні і гарантії безпеки в майбутньому.

Висновки. У нових реаліях функціонування Української держави, що у перспективі має набути якості правової державності, потребують змін ті положення Конституції України, що торкаються:

1) визнання України суверенною, демократичною, правовою державою із соціально спрямованою економікою (ст. 1);

2) визнання України унітарною децентралізованою державою (ч. 2 ст. 2), що у майбутньому забезпечить незворотність проведеної в Україні реформи децентралізації влади;

3) розвитку основоположної ідеї про визнання і дію в Україні принципу верховенства права (ч. 1 ст. 8); пропонується доповнити зазначену статтю Основного закону Української держави частиною 4, закріпивши в ній припис ненормативного характеру, що містить імперативну вимогу до правових актів публічної влади, котрі мають бути правопевними (юридично визначеними);

4) неприпустимості збереження подальшого привілейованого становища в Україні російської мови (ч. 3 ст. 10) як системоутворюючого елемента так званого «руського миру», ідею якого на пострадянському просторі намагається імпортувати держава-агресор з метою встановлення свого контролю над Україною й іншими суверенними державами, що утворилися на пострадянському просторі; пропонується змінити редакцію вищезгаданої конституційно-правової норми, виключивши з її тексту слова «російської» й «інших»;

5) гарантованості права громадян України на отримання одноразового щорічного пасивного доходу від видобутку та використання природних ресурсів, що є об'єктами права власності українського народу (так званої природної ренти); відповідний припис має знайти своє закріплення у ст. 13 Основного закону нашої держави;

6) нейтрального статусу України, що забороняє розташування на її території іноземних військових баз (ч. 7 ст. 17); пропонується змінити означену конституційно-правову норму, виклавши її в такій редакції: «На території України допускається розташування військових баз Організації Північноатлантичного договору (НАТО)».

Не претендуючи на істину в останній інстанції й усвідомлюючи виняткову важливість Конституції України для суспільного і державного розвитку, запрошуємо усіх небайдужих до широкої наукової дискусії з приводу питання про те, яких саме змін потребує вищезгаданий нормативно-правовий акт вищої юридичної сили.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В. Я. Тацій, О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш та ін. 2-е вид., перероб. і доп. Харків : Право, 2011. 1128 с.
3. Загальна теорія права : підруч. / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ : Ваіте, 2016. 392 с.
4. Циппеліус Р. Методика правозастосування. Київ : ТОВ «ВО «Юстиніан»», 2016. 192 с.
5. Сердюк І. А. Відповідність принципу правопевності як суттєва ознака категорії «правовий акт». *Практика Європейського суду з прав людини як джерело національного права : матеріали круглого столу* (м. Дніпро, 24 лист. 2017 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. С. 43–45.
6. Сердюк І. А. Методологічний аналіз інтерпретацій поняття «правовий акт». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 76–83.
7. Сердюк І. А. Методологія дослідження правових актів: поняття та її структура. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4. С. 110–123.
8. Serdiuk I. The Constitution of Ukraine as the most important legal guarantee of sovereignty and territorial integrity of the nation. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2022. Special Issue № 1. P. 35–40.

Надійшла до редколегії 28.06.2023

References

1. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 [The Constitution of Ukraine dated 06.28.1996]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. [in Ukr.].
2. Konstytutsiia Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar [Constitution of Ukraine. Scientific and practical commentary] / redkol. : V. Ya. Tatsii, O. V. Petryshyn, Yu. H. Barabash ta in. 2-e vyd., pererob. i dop. Kharkiv : Pravo, 2011. 1128 p. [in Ukr.].
3. Zahalna teoriia prava [General theory of law] : pidruch. / za zah. red. M. I. Koziubry. Kyiv : Vaite, 2016. 392 p. [in Ukr.].
4. Tsyppeilius, R. (2016) Metodyka pravozastosuvannia [Methodology of law enforcemen]. Kyiv : TOV «VO «Iustinian»». 192 p. [in Ukr.].
5. Serdiuk, I. A. (2017) Vidpovidnist pryntsyphu pravopevnosti yak suttieva oznaka katehorii «pravovyi akt» [Compliance with the principle of legal certainty as an essential feature of the category «legal act»]. *Praktyka Yevropeiskoho sudu z prav liudyny yak dzherelo natsionalnoho prava : materialy kruhloho stolu* (m. Dnipro, 24 lyst. 2017 r.). Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav ; Lira LTD, pp. 43–45. [in Ukr.].
6. Serdiuk, I. A. (2016) Metodolohichniy analiz interpretatsii poniattia «pravovyi akt» [Methodological analysis of interpretations of the concept of «legal act»]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vntrishnikh sprav*. № 1, pp. 76–83. [in Ukr.].
7. Serdiuk, I. A. (2022) Metodolohiia doslidzhennia pravovykh aktiv: poniattia ta yii struktura [Methodology of research of legal acts: concepts and its structure]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vntrishnikh sprav*. № 4, pp. 110–123. [in Ukr.].
8. Serdiuk, I. (2022) The Constitution of Ukraine as the most important legal guarantee of sovereignty and territorial integrity of the nation. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. Special Issue № 1, pp. 35–40.

ABSTRACT

Ihor Serdiuk. Principles of the constitutional order of Ukraine in the context of the new reality. The need to make changes to Chapter I «General Principles» of the Constitution of Ukraine, due to the new reality in which our state will exist after the end of the war with the Russian Federation and the abolition of the legal regime of martial law, is substantiated.

In particular, the analysis of the constitutional and legal rules affecting the subject of the study proved the need to amend art. 1, part 2 of art. 2, art. 8, part 3 of art. 10, art. 13 and part 7 of art. 17 of the Basic Law of the Ukrainian State. These provisions concern: the recognition of Ukraine as a sovereign, democratic, legal state with a socially oriented economy; recognition of Ukraine as a unitary decentralized state; the development of the fundamental idea of the recognition and operation of the principle of the rule of law in Ukraine; the inadmissibility of preserving the further privileged position of the russian language in Ukraine; guaranteeing the right of Ukrainian citizens to receive a one-time annual passive income from the extraction and use of natural resources that are the property of the Ukrainian people (the so-called natural rent); the neutral status of Ukraine, which prohibits the location of foreign military bases on its territory.

Keywords: *Constitution of Ukraine (Basic Law of the Ukrainian State), state sovereignty, unitary decentralized state, rule of law, legal certainty of legal acts of public authorities, state language, social orientation of the economy, social justice, location of military bases of the North Atlantic Treaty Organization (NATO).*